

Viktigt nyval till tyska Förbundsdagen

Söndagen den 23/2 2025 hålls ett icke-ordinarie parlamentsval i Tyskland. Detta därför att socialdemokraterna i slutet av förra året fälldes i en förtroendeomröstning. Marxistarkivet har tidigare behandlat valet och omständigheterna kring detta (se lästipsen allra sist) och kompletterar nu med fyra nya artiklar som belyser valet ur olika aspekter.

Den första artikeln handlar främst om Tysklands svåra ekonomiska problem och hur politikerna försöker hitta lösningar på dessa.

Den andra handlar om valets viktigaste fråga (enligt opinionsundersökningar): Invandringen, som fått förnyad aktualitet genom de tre våldsdåd utförda av invandrare under senaste halvåret – det senaste var ett knivdåd där två dödades (mördaren var en asylsökande från Afghanistan). Detta är givetvis något som högerextremisterna lägger stor vikt vid i sin valkampanj.

Den tredje handlar om vänsterpartiet *Die Linke*, som verkar ha återhämtat sig efter utbrytningen av Sahra Wagenknechts populistiska BSW. BSW – som nu är ett pro-kapitalistiskt, invandrarfientligt parti som övergett sin tidigare socialistiska ideologi och som i motsats till *Die Linke* stödjer Ryssland i Ukrainakriget – verkar däremot ha gått in i väggen.

Den sista artikeln handlar om det högerextrema Alternativ för Tyskland (AfD) som förväntas bli näst största parti det kommande valet. AfD, som har klara sympatier för nazismen, har länge varit isolerat från makten genom den så kallade *brandväggen*, en princip som innebar att de etablerade partierna vägrat samarbeta med extremhögern. Men när AfD 1924 fick sensationella 32,8 % i Thüringens delstatsval, skakade det om Tyskland och det har redan uppstått sprickor i brandväggen, bl a när kristdemokraterna nyligen använde sig av AfD-röster för att vinna en omröstning i Förbundsdagen.

Allra sist nedan ges bl a lästips från svensk press.

Innehåll

Tyskland insnärjt i en djup strukturell ekonomisk kris	1
Förgiftad stämning i valkampanjen i Tyskland Invandringen mer än någonsin i fokus	4
Die Linke på väg upp ur askan?	5
Alice Weidel – Tysklands mest hatade och mäktigaste kvinnliga politiker	7
Lästips	8

Tyskland insnärjt i en djup strukturell ekonomisk kris

Av Romaric Godin, *Mediapart*, 16 februari 2025

Förbundsrepublikens BNP har minskat två år i rad, något helt exceptionellt. Partiernas reaktion på krisen pendlar mellan att blunda för verkligheten och gamla nyliberala reflexer.

Förbundsdaysvalet i Tyskland den 23 februari äger rum i ett extremt besvärligt ekonomiskt läge. I slutet av januari bekräftade den federala statistikbyrån *Destatis* att landets BNP minskade med 0,2 procent under 2024. En minskning som följer på de 0,3 procent som noterades 2023.

Två år i rad av minskad BNP är ytters ovanligt: förutom 2002-2003, då en BNP-minskning på 0,2 respektive 0,5 procent noterades har det aldrig inträffat i Förbundsrepublikens ekonomiska historia under efterkrigstiden.

Det finns ytterligare en oroväckande faktor: sedan 2018 befinner sig tysk ekonomi i det närmaste i stagnation. Mellan sista kvartalet 2018 och sista kvartalet 2024, under sex år, ökade BNP kvartalsvis bara med 0,7 procent. Dvs sedan drygt ett halvt decennium har Tyskland inte längre någon tillväxt och landet är åter, som för ett kvartssekel sedan, "Europas sjuke man".

För ledande tyska politiker är chocken enorm efter tjugo år av tillväxt baserad på export och vinster inom industrin. Men det är precis den tyska ekonomins klassiska motor som brutit samman. 2024 sjönk vinsterna inom tillverkningssektorn med 3 procent efter att både 2022 och 2023 ha fått uppleva en svag ökning (0,6 procent respektive 0,9 procent). Detta fall ansluter sig till att Tyskland tappat internationella marknadsandelar. 2024 minskade exporten med 0,8 procent efter en minskning med 0,3 procent 2023.

Industriell kris

2024 sjönk industriproduktionen med 4,5 procent. I december låg den 10 procent under snittet för 2021 med en månatlig nivå motsvarande den i maj 2020, just när pandemin var över. Investeringsvarorna, som utgjort den tyska industrins tillgång, framför allt med verktygsmaskiner noterade i december en produktionsminskning på 5,2 procent och 7,6 procent jämfört med december 2019. Men de varaktiga konsumtionsvarorna, med den mäktiga bilindustrin i spetsen, har också fått uppleva en produktionsminskning med 2,9 procent på ett år och 4,4 procent på fem år.

Visserligen förbättrades beställningarna till industrin i december, men förutom att det hela är ganska flyktigt bör det också påpekas att denna månatliga ökning med 6,8 procent ligger 5,8 procent under vad som gällde i december 2023.

Följden är att de produktiva investeringarna också drabbats av en klar tillbakagång. 2024 minskade investeringarna i maskiner och utrustning, dvs för att förstärka produktionskapaciteten, med 5,5 procent efter en minskning med 0,8 procent 2023. Det innebär att den framtida tillväxten är i gungning samtidigt som den genomsnittliga produktiviteten i Tyskland sedan två år sjunkit med 0,6 procent 2023 och 0,1 procent 2024.

Industrikrisen är därmed djupgående och utbredd. Det rör sig inte bara om någon rent konjunkturell kris då den är helt och hållet fränkopplad internationell efterfrågan. Faktum är att tyska produkter tappar terräng på världsmarknaden på grund av att relationen kvalitét-pris, dvs sambandet mellan priset och den teknologiska positioneringen, försämrats kraftigt.

Tyska företag har investerat fel och inte tillräckligt samtidigt som konkurrenterna, i första hand kineserna, gjort massiva investeringar. Följden är att tyska tillverkare allt mindre visat

sig förmögna att erbjuda produkter där de höga priserna går att motivera med överlägsen kvalitet och prestanda. Att kriget i Ukraina lett till höjda energipriser har inte gjort saken bättre. På områdena med stark tillväxt som elfordon, solpaneler eller vindkraft har tyska företag hamnat på efterkälken. Men 2024 drabbade krisen också nya sektorer som den kemiska industrin.

Därmed är det själva nervcentrum i den tyska ekonomiska modellen som hamnat i en djup strukturell kris. Andra delar av ekonomin har svårt att kompensera chocken. Byggbranschen, som före pandemin höll tillväxten under armarna, uppvisar en försämring på 3,8 procent 2024, för femte året i rad. Europeiska centralbankens (ECB) räntehöjningar har gjort att krisen i den branschen blivit än djupare än andra delar av industrin: 2024 låg investeringarna i byggsektorn 13,2 procent under vad som var fallet 2020.

Sjunkande konsumtion

Och konsumtionen då? 2024 var det den enda del som ökade. Men hushållens konsumtion ökade bara med 0,3 procent. Reallönerna har skjutit uppåt igen: tredje kvartalet i fjol hade de ökat med 2,9 procent jämfört med året innan. Men den dynamiken kompenserar bara delvis den kraftiga inflationen 2022 och 2023. Reallönerna ligger i själva verket 2 procent under sin nivå tredje kvartalet 2021 och rent av under nivån tredje kvartalet 2018 ...

Det har fått stora konsekvenser för konsumtionen och stämningarna bland hushållen. För det första förblir konsumtionen svag och fokuserad på ”det livsnödvändiga”, eller snarare på ”vad man måste ha”. Således är det utgifterna för hälsovård som ökat mest (+ 2,8 procent 2024), medan hotell- och restaurangbesök minskat med 4,4 procent. Dvs, det är de nödvändiga utgifterna som håller igång konsumtionen. I övrigt försöker de tyska hushållen justera sina utgifter neråt och satsa på sparandet.

Det enda verkliga stödet åt tillväxten, och som gjort att en än sämre utveckling av BNP gått att undvika, är statens investeringar. Offentliga satsningar ökade med 2,6 procent på främst det sociala området, alltmer outhålligt i ett åldrande Tyskland och där nära 21 procent av befolkningen riskerar att hamna under fattigdomsgränsen. Offentliga utgifter har därmed hållit hälsovårdssektorn och personlig service under armarna.

Tjänstesektorn har därmed gjort att sysselsättningen klarat sig relativt bra, trots krisens omfattning. Enligt de senaste siffrorna ökade arbetslösheten på nationell nivå bara med 0,3 procentenheter, till 6,2 procent av den aktiva befolkningen.

Denna stabilitet maskerar de förändringar av sysselsättningen som skett. På ett år har 101 000 arbetstillfällen gått förlorade inom industrin och 30 000 i byggbranschen samtidigt som det tillkommit 125 000 arbetstillfällen inom hälso- och vårdsektorn.

Det innebär att arbetstillfällen skapas i mindre välavlönade sektorer och, ur kapitalets synvinkel, mindre produktiva. Det är i just de sektorerna man hittar deltidsarbeten och prekära sysselsättningar. Det är också förklaringen till de tyska hushållens stora sparande: man oroar sig inte bara för att inflationen ska förvärras, man tvingas också spara för att skydda sig mot att hamna i en sektor på arbetsmarknaden med lägre lön.

Kort sagt är läget i Tyskland ytterst bekymmersamt. Till skillnad från krisen åren efter millennieskiftet har Förbundsrepubliken svårt att hitta lösningar som får tillväxten att öka. Då kom tillväxten tillbaka tack vare två konvergerande faktorer. Införandet av euron, kopplat till lönemässig återhållsamhet, gav den tyska industrin konkurrensfördelar i Europa. Parallellt innebar Kinas inträde i Världshandelsorganisationen WTO och det landets starka tillväxt en viktig öppning för tysk industri.

Idag existerar inget av detta. Utsikterna till tillväxt är små och Kina är nu mer en konkurrent än kund. Hoten om protektionism från USA, bristen på billig energi och att industrisektorn hamnat på efterkälken ser ut att garantera en långvarig strukturell kris.

Tyskland kan ju försöka övergå till att fokusera på tjänstesektorn och hushållens konsumtion, men man är specialiserad på tjänster av låg kvalitet och produktiviteten är för låg för att underhålla någon varaktig ökning av lönerna. Med andra ord har tysk kapitalism hamnat i en återvändsgränd.

Politiska svar av låg kvalitet

Frapperande, med tanke på läget, är de politiska partiernas magra reaktioner. Valkampanjen har mest handlat om att blunda för verkligheten. Samtliga partier som väntas ta plats i den nya Förbundsdagen tenderar att betrakta krisen som konjunkturen och övergående. Samtliga verkar övertygade om att landet kommer att återgå till samma tillväxt som åren 2000-2010. Att man på detta vis fortsätter att blunda för krisens strukturella karaktär förklaras av den gamla vanan att se Tyskland som en modell för Europa och minnet av återhämtningen efter krisen 2002-2003.

Högern, såväl CDU-CSU som liberalerna i FDP, anser att krisen beror på de regler som de Gröna och socialdemokraterna infört. För att få bukt med ”den gröna recessionen” vill man se ”en minskning av byråkratin” och nya skattesänkningar, allt i enlighet med arbetsgivarnas önskemål. Det verkar ju ändå inte riktigt trovärdigt att ge den tyska byråkratin skulden för den omfattande nedgång industrin drabbats av mellan 2008 och 2024.

Socialdemokraterna i SPD och de Gröna vill i stället ha direkt statligt stöd till industrin, dvs till just dem som stått för alla de dåliga val som lett till dagens bekymmer. Inget seriöst projekt för omställning har lagts fram, allt går ut på hjälp och subventioner till den privata sektorn.

Extremhögern i AfD försvarar en rad motsägelsefulla ståndpunkter, från skydd för den offentliga sektorn till sociala transfereringar (givetvis enbart till tyska medborgare) till libertarianiska förslag à la Elon Musk eller en gammeldags *ordoliberalism* [ordoliberalism, tysk ekonomisk teori med statliga regler för marknadsekonomin, har starkt påverkat utformningen av EU och dess institutioner, ö.a.] med utträde ur euron i fokus. Inte heller de har någon radikal förändring av den gamla modellen i sikte.

På vänsterkanten förordar också de ”konservativa” i Sahra Wagenknechts BSW en plan med stöd till *Mittelstand*, dvs de stora tyska småföretagen, medan *Die Linke* vill se en plan för omfördelning utan att på allvar ifrågasätta produktionsvillkoren.

I stort blundar tyska politiker inför krisen. Man inskränker sig till att upprepa gamla refränger. Således föreslår CDU-CSU en ”Agenda 2030” med ekon från Gerhard Schröders ”Agenda 2020” för ett kvartssekel sedan. Och där allt i stort givetvis går ut på att minska budgetunderskottet och sänka skatterna.

Debatten om ”skuldbromsen”, inskriven i konstitutionen, har inte ens kommit igång på allvar under valkampanjen. De Gröna och SPD vill revidera den för att kunna öka offentliga investeringar. CDU:s kanslerskandidat tycktes i början av kampanjen också vara öppen för det. Men de konservativa leden säger blankt nej till alla förändringar av den bestämmelsen. I vilket fall som helst är det inte säkert att en uppmjukning av de reglerna räcker för att komma ur slentriantänkandet och ingen plan på någon alternativ ekonomisk modell existerar.

I det läget är det knappast någon överraskning att tyskarna känner sig desillusionerade eller dras till extremhögern. Situationen inför valet har en hel del likheter med vad väljarna i USA kände inför presidentvalet i höstas. Även om tillväxten är formellt stark på andra sidan

Atlanten och helt frånvarande i Tyskland, får de arbetande i vardagen uppleva effekterna av den globala kris som kapitalismen befinner sig i.

Förgiftad stämning i valkampanjen i Tyskland Invandringen mer än någonsin i fokus

Av Christophe Bourdoiseau, *Libération*, 15 februari 2025

Att AfD och Friedrich Merz, den konservativa kandidaten till posten som tysk förbundskansler, utnyttjat de senaste attentaten begångna av flyktingar till en offensiv får den del av Tysklands befolkning som har invandrarbakgrund att oro sig för framtiden. En del talar redan om att lämna landet.

Fatimas tårar skakade om Tyskland. Tre dagar efter attentatet i Aschaffenburg i slutet av januari tog den afghanska flickan till orda i samband med en demonstration till hyllning för de två personer som dödades – bl a ett tvåårigt marockanskt barn – av en knivbeväpnad afghansk flykting. Tolvåriga Fatima ville ”be offrets mamma om ursäkt”. ”En del anser mig vara ond för att jag är afghanska. Men jag är inte ond”, sade hon gråtande. ”Nej! Nej!” svarade de församlade och gav henne en applåd. Med sina ord hade Fatima bara satt ord på den förgiftade stämning som råder i valkampanjen i ett Tyskland som drabbats av en rad attentat begångna av flyktingar. Den 13 februari körde en 24-årig afghan, som kommit till Tyskland 2016, rakt in i en folkmassa i samband med en facklig demonstration i München. 36 personer skadades, varav två allvarligt.

När bara några dagar återstår till valet är invandringspolitiken mer än någonsin i fokus. *Alternative für Deutschland* (AfD) och CDU övertrumfar varandra och konservativa CDU försöker återta väljare från extremhögern genom att göra slut på den s k brandväggen. ”Till och med socialdemokraterna i SPD och de Gröna hänger med”, säger Werner Schifflauer, sociolog vid europeiska Viadrina-universitetet i Frankfurt-an-der-Oder vid tysk-polska gränsen.

”De etablerade partierna har samma retorik som extremhögern” säger Marianne Bala Mudumbu, medlem av en migrantorganisation. ”I stället för att säga sanningen om problemen för ett samhälle i omvandling letar de efter syndabocker. Och vilka är det? Det är vi!”, suckar hon, tolk med ursprung i Kamerun och bosatt i Potsdam sydost om Berlin. ”Det här är en katastrof för vår integrationspolitik. Allt, definitivt allt, blandas samman”, säger Werner Schiffauer som fruktar ett drev och reflexer grundade i rädsla. ”Ju mer trycket på utlänningarna ökar, desto större blir potentialen för våld.” Ett våld som kan slå i alla riktningar. 2024 ökade attackerna mot flyktingcenter från 167 till 218.

Debatten osund och obegriplig

Den politiska debatten vänder upp och ner på den konsensus som rått hittills i det tyska samhället om integrationen av flyktingar. ”Det är väldigt farligt för vi riskerar att förstöra ett arbete på lång sikt – och som varit framgångsrikt – med svar som inte är anpassade till de utmaningar migrationen ger upphov till. Jag tänker på att gränser ska stängas och på utvisningar”, säger Noa Ha, chef för Berlins forskningscenter om integration och migration (DeZIM).

Hennes studie publicerades den 24 januari och visar att nära 10 procent av personer med bakgrund i invandringen i Tyskland – dvs 1,8 miljoner – har planer på att ge sig av och att 25 procent ”börjat förbereda sig”. ”Det är också en väljarpotential som försumrats”, heter det i studien. Enligt federala statistikkontoret har 13 procent av de tyska väljarna utländsk bakgrund.

En debatt som är lika osund som obegriplig med tanke på att Tyskland också över hela världen försöker hitta folk för att råda bot på bristen på arbetskraft. ”Vi behöver minst 400 000 fler invandrare varje år för att bibehålla det sociala systemet. Det talas inte tillräckligt om de positiva aspekterna av invandringen”, suckar Noa Ha. I själva verket saknar landet arbetskraft rejält, framför allt inom offentliga tjänster, transporter, sjukhus, åldringsvården, förskolor och restaurangbranschen. Och nära sju miljoner kommer att gå i pension från nu till 2035 i ett läge då två miljoner poster inte är besatta.

Till exempel har nära två tredjedelar av de syrier som anlänt sedan 2015 hittat arbete och betalar skatt. Skulle de lämna Tyskland finns risk för att det förvärrar bristen på arbetskraft, framför allt inom hälsovården där de utgör 12 procent av de anställda. ”Friedrich Merz [ledare för CDU och tänkbar näste förbundskansler] är klämd mellan en opinion som vill skärpa invandringspolitiken och behovet att svara på kraven från företag som lider brist på arbetskraft”, konstaterar sociologen Werner Schiffauer.

Olaf Scholz regering har, med en invandringslag som utger sig för att vara den modernaste i Europa, inlett en offensiv för att rekrytera arbetskraft i länder utanför EU: slut på ”nationellt företräde” vid anställningar, sänkta krav för att komma in på arbetsmarknaden och reformering av lagen om medborgarskap (som gör att tyskt medborgarskap kan erhållas inom fem, rent av tre, år, mot åtta hittills).

”Vi får inte avråda kandidater utan i stället uppmuntra dem att komma hit”, säger Hubert Heil, socialdemokratisk arbetsmarknadsminister. Men den skärpta invandringspolitiken Friedrich Merz utlovat kan leda till att Tyskland i stället vänder ryggen till invandringen. ”Och det Merz har att komma med ökar inte tryggheten”, säger Werner Schiffauer.

Die Linke på väg upp ur askan?

Av Thomas Schnee, *Mediapart*, 15 februari 2025

Efter lång vilshenhet programmatiskt och uppsplitande interna strider hyser *Die Linke* gott hopp om att göra bra ifrån sig i extravalet i Tyskland den 23 februari. Fullsatt på partiets valmöten och kön av folk som vill bli medlemmar växer inför hotet från extremhögern och de stora partiernas anpasslighet.

Sedan några veckor är leendena tillbaka hos förtroendevalda och medlemmar av vänsterpartiet *Die Linke*: i valstugor, på sociala medier eller vid mikrofonerna till de stora tv-kanalerna. Allt som såg fasansfullt mörkt ut i fjol verkar nästan bortglömt. Precis som oron för att inte överleva den brytning den karismatiska Sahra Wagenknecht stod för när hon övergav marxismen för ”vänsterkonservatism” och tillsammans med sina anhängare bildade ett rivaliserande parti, BSW (*Bündnis Sahra Wagenknecht*).¹

I valkretsen, halvt borgerlig, halvt arbetarklass, Charlottenburg-Wilmersdorf i Berlin går också Niklas Schenker, *Die Linkes* kandidat, omkring med ett leende på läpparna. ”Valkampanj på vintern är tufft. Dessutom har vi bestämt oss för dörrknackning för att kunna mobilisera bättre. Det är riktigt intensivt. Men vilken lycka att då se hur medlemsansökningarna ökat sedan årsskiftet. Och de nya medlemmarna är ungdomar som vill ge sig ut direkt och arbeta för oss. Det är glädjande och nästan smittsamt. På gatan har fler och fler lust att diskutera med oss”, säger trettioåringen, som också är partiets talesperson i bostadsfrågor i det regionala parlamentet i Berlin.

¹ Om splittringen av Die Linke och BSW, se: [Vattendelare för Die Linke](#) och [Efter splittringen i Die Linke: Vart bär det hän?](#) (feb. 2024), samt [I hästskons mitt](#) (feb. 2025)

Trettiosjuåriga Marie, ensamstående mor till två tonåringar, är en av dessa nya medlemmar. Politiskt intresserad utan att ha hunnit med att engagera sig har hon alltid röstat ”grönt eller vänster”. ”Men vågen av extremhöger fick mig att inse att jag måste göra något mer. Att jag måste ta ställning öppet. Och det har jag gjort för att vara en förebild för mina barn, 11 och 13 år. Och för att det ska finnas ett parti i Förbundsdagen som försvarar de principer jag står för”, säger hon för att sedan klargöra att hon aldrig skulle ha gått med i *Die Linke* så länge Sahra Wagenknecht var med där. ”Bland annat för att jag inte alls håller med om hennes pro-ryska inställning till Ukraina.” *Die Linke* fördömer Putin, stöder Ukraina och kräver stopp för kriget.

De Gröna var inte tänkbart då hon anser dem alltför bleka i kampen mot trycket från extremhöger och den rasism och diskriminering av flyktingarna som breder ut sig i Tyskland och EU. ”Jag vill se ett parti som slåss för att försvara asylrätten och som också är för en mer jämlik fördelning av rikedomarna. Det har skett en sådan högervändning att många betecknar sådana krav som radikala, de är ju inte mer än elementära”, säger hon.

I Berlin, med partiets största regionala federation, har *Die Linke* gått från 8 200 medlemmar den 1 januari till 11 000 en månad senare. Tendensen är samma nationellt. Ifjol hade partiet bara 52 000 medlemmar, idag har det ökat till 82 000, dvs den högsta siffran någonsin. Inte minst ligger medelåldern nu på 28 år med en majoritet kvinnor och stark ekologisk medvetenhet, noterar partiledningen belåtet.

”Efter valet kommer vi rent av att kunna återbilda en ny sektion i Nürtingen”, säger Clara Meier, *Die Linkes* kandidat i den valkretsen söder om Stuttgart. Även hon har gått med i partiet sedan Sahra Wagenknecht bröt sig ur. ”Vi har inte längre någon lokal struktur här, våra mest aktiva medlemmar gick med i Sahra Wagenknechts allians i oktober 2023”, säger hon.

Die Linke bildades i reaktion mot den socialdemokratiska förbundskanslern Gerhard Schröders radikala arbetsmarknadsreformer. De banade väg för prekära anställningar och försämrade situationen för långvarigt arbetslösa. 2007 gick ett åldrande PDS, arvinge till det östtyska kommunistpartiet SED, samman med WASG, en valallians i västra Tyskland av fackligt aktiva och sådana som blivit besvikna på socialdemokraterna i SPD, bl a Oskar Lafontaine, den mycket tongivande f d ledaren för socialdemokraterna, sedermera Sahra Wagenknechts livspartner.

Partiet kom in i förbundsdagen och flera delstatsparlament, men hamnade sedan i interna maktuppgörelser vilket ledde till att man förlorade kontakten med sin främsta målgrupp: de folkliga klasserna och befolkningen i östra Tyskland. ”Tyvärr struntade vi i östra Tyskland efter samgåendet med WASG, vi trodde att framtiden fanns i Bayern ... i stället öppnade vi dörren för AfD”, säger idag advokaten Gregor Gysi, ett centralt namn i partiet.

”Med tiden blev partiet ett slags diversehandel med lite av varje och ingenting. Den nya ledningen har bestämt sig för att ändra på det och framför allt satsa på de sociala frågorna. Och det går hem”, säger Niklas Schenker. På Instagram och TikTok gör Heidi Reichinnek, ett av partiets båda förstanamn i valet, gruppleddare i Förbundsdagen för *Die Linke* och ett stjärnskott på de sociala medierna, stor succé genom att på 40 sekunder ”rappa” partiprogrammet till musik av Eminem.

På programmet: hyreskontroll och fler sociala bostäder, momsfrött på livsmedel och allmänna transportmedel och höjd skatt för dem som tjänar mer än 7 000 euro i månaden. ”Jag har aldrig sett mitt parti så stridslystet och frispråkigt”, sade Heidi Reichinnek på tv-kanalen Phoenix.

Hennes eldiga och värtaliga uttalanden mot alliansen av konservativa och extremhöger i Förbundsdagen för att minska invandringen har setts av flera miljoner följare. ”Vår tydliga

antifascistiska hållning drar folk. Ansökningarna om medlemskap ökade efter de konservativas kupp. Säkrast att vara försiktig men för varje dag som går ser det alltmer ut som att vi kommer att ta plats i den kommande Förbundsdagen. Om vi inte klarar av femprocentsspärren nationellt kan vi komma in i förbundsdagen (*Bundestag*) via tre direktmandat”, säger Niklas Schenker.

Die Linke starkt satsar starkt på sina förstanamn och andra kända namn i flera av de valkretsar som kan bli avgörande för just det målet. Operationen har med humoristisk underton döpts till ”Silverspännet”. En lösning som Sahra Wagenknechts konkurrerande parti inte disponerar över, det håller på att tappa fart och är alltför nytt för att kunna förlita sig på den sortens lokala förankring.

Alice Weidel – Tysklands mest hatade och mäktigaste kvinnliga politiker

The Economist, 16 februari 2025

Förra helgen gick tusentals tyskar – åter – ut på gatorna för att protestera mot extremhögern i *Alternative für Deutschland* (AfD). Den 8 februari samlades minst 250 000 på Theresienwiese i München, där *Oktoberfest* brukar gå av stapeln. Samma dag lockade det protesttåg som organiserats av *Omas gegen Rechts* (Far- och mormödrar mot Högern) 24 000 i Hannover. Två dagar senare demonstrerade 10 000 i universitetsstaden Freiburg när AfD hade ett möte där.

Protesterna är en reaktion mot den oroväckande populariteten för AfD. I förbundsdagsvalet den 23 februari ser det ut att få 21 procent av rösterna, dubbelt så mycket som i valet 2021. Sannolikt kommer man att bli näst störst efter Kristligt demokratiska unionen, CDU. AfD kommer inte att ingå i den nya regeringen. Inget annat parti är redo att sätta sig i en koalition med det parti som många tyskar betraktar som arvtagare till nazisterna. Men AfD:s partiledare Alice Weidel siktar på att bli tysk förbundskansler i det val som kommer därefter, dvs 2029. Under tiden omformar det tysk politik.

AfD:s framgångar går inte bara att förklara med Alice Weidels karisma – i själva verket är hon en rätt torftig talare. Det tolv år gamla partiet drar fördel, som så många andra inom yttersta högern i Europa, av utbredd oro över invandringen och en ekonomi i stagnation. Men den 46-åriga nationalekonomen, som levererar flammande tal iförd prudentlig blå kavaj, vit blus och pärlörhängen, är ändå en viktig orsak till partiets uppgång på sistone. På partikongressen i januari i Riesa, en liten stad i östra Tyskland, höll hennes supportrar upp en hjärtformad blå skylt där hon hyllades som *Kanslerin der Herzen*, våra hjärtans förbundskansler.

Weidel står inte bara för en enda paradox. I motsats till Marine Le Pen, ledare för Nationell samling i Frankrike, och Giorgia Meloni, italiensk premiärminister på yttersta högerkanten, har hon inte brytt sig om att tona ner sitt partis radikalism för att vinna över mer försiktiga väljare. Hon använder sig gärna av det laddade begreppet ”åter-migration” för att beskriva sina planer på storskalig deportering av invandrare. Vindkraftverk kallar hon kort och gott ”skammens väderkvarnar”. Hennes ekonomiska förslag är extrema. I sitt valmanifest kräver AfD stora skattesänkningar, kraftiga ökningar av offentliga utgifter och att Tyskland ska lämna både EU och euron. ”Välstånd och miljontals jobb skulle gå förlorade” om Tyskland genomförde den politiken, säger Marcel Fratzscher, chef för tyska institutet för ekonomisk forskning.

Kärnan bland AfD:s anhängare består av män utan gymnasieexamen. Alice Weidel har inget gemensamt med dem, vilket kanske är en orsak till att partiet lyft. Hon är sambo med en

annan kvinna, en filmproducent från Sri Lanka, i Schweiz. De har två barn. Förespråkaren för djärva ekonomiska åtgärder studerade nationalekonomi vid universitetet i Bayreuth och har arbetat för Goldman Sachs. I sex år arbetade hon på *Bank of China* och talar mandarin. Hennes doktorsavhandling handlade om framtiden för pensionssystemet i Kina.

Weidel ("Lille" bland vänner och i familjen) växte upp i Gütersloh som yngst av tre syskon. Hon anslöt sig till AfD 2013, ett parti som började som ett enfrågeparti mot euron, på grund av sin egen skepsis mot den gemensamma valutan. Partiets utveckling i mer radikal och främlingsfientlig riktning fick många mer försiktigt inställda att tacka för sig. Men inte Weidel. Bedömarna är osäkra på om det var ambition eller övertygelse som vägde tyngst då. AfD kan ju ha haft mer att erbjuda en kvinna än de traditionella partierna, där kvinnor redan är väl etablerade.

Hur som helst lärde sig Weidel snabbt också att tala den radikala högerens språk. I Förbundsdagen skapade hon rubriker 2018 då hon i ett tal där förklarade att "burkor, flickor med huvudduk, knivmän på socialbidrag och andra oduglingar klarar inte av att trygga vårt välförstånd, vår ekonomiska tillväxt och, framför allt, vår välfärdsstat". Det ledde till en reprimand från Förbundsdagens talman. Weidel brukar prisa Margaret Thatcher, Storbritanniens marknadsvänliga premiärminister på 1980-talet, för att ha varit någon som "gick mot strömmen". Nu höjer hon Viktor Orbán till skyarna, Ungerns självsvåldige och främlingsfientlige ledare, som hon träffade i Budapest den 11 februari.

Alice Weidel är säker på att även Tyskland är redo för den sortens politik. I grannlandet Österrike har ju Frihetspartiet längst ut till höger sedan länge suttit i olika regeringar. Och hon tycker att motståndet sviktar i Tyskland. För några veckor sedan drev CDU-ledaren Friedrich Merz, sannolikt näste förbundskansler i Tyskland, med stöd av AfD igenom en icke bindande motion med krav på hårdare tag mot invandringen. "Brandväggen har fallit!", skrev Weidel på X. "Goda nyheter för vårt land!"

"Alice für Deutschland" skanderade de trogna på partikongressen i Riesa. En provokativ gest. "Alles für Deutschland" var slagordet inom SA, nazistpartiets paramilitära flygel – numera förbjudet att ropa. Inom AfD är Weidel redan något av en rockstjärna. Hennes framtid, och Tysklands, kan hänga på hur landet fortsättningsvis behandlar hennes mix av modernism och galenskap.

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

[Inför nyalet i Tyskland](#) (31/1)

[Extremhöger i Europa](#) (17/2)

Svenskspråkiga media om valet i Tyskland

[Efter tyska våldsdåden: "Rasismen har blivit starkare"](#) (Svt 16/2)

[Nyval i Tyskland 2025: Så funkar det och därför sker det nu](#) (SvT 17/2)

[I Tyskland har högeren nu släppt alla hämningar](#) (Aftonbladet 16/2)

[Valet i Tyskland 2025](#) (DN – artikelsammanställning)

[Sprucken brandvägg och splittring i tyska valet](#) (Expo 17/2)

[Friedrich Merz varning till Elon Musk](#) (Expressen 14/2)

[Valet i Tyskland](#) (SvD – artikelsammanställning)